

Vold

Innledning til lærerne

Voldsutøver og voldsutsatt

Vold er både et psykologisk begrep og et juridisk begrep. Vold er når noen gjør noe med deg som du ikke ønsker, eller hindrer deg å gjøre noe du ønsker. Å være voldsutsatt er når noen gjør at du blir redd. Det kan utøves ved å skremme, skade, smerte, true eller krenke. Vold er når noen hindrer deg fordi de bare ønsker å gjøre det, eller når de bevisst sparker deg, biter deg, slår, klyper eller truer deg for å sette deg ut av spill eller gjøre deg redd. For å få respekt og makt.

Hva vi oppfatter som vold kan variere. Ris? Bank? Klaps? Er det vold når det skjer bare en gang? Er det vold hvis en person i sterke følelser (sint/redd/) dytter et annet menneske vekk? Vold er vanskelig. Vi kan kjenne oss igjen. Vi har kanskje selv tatt et barn hardt i armen, kanskje klapsa til et barn som aldri ville høre eller en voksen som ikke respekterte oss. Det er vold hvis den andres kropp blir krenket.

Det er vanlig å dele opp i to typer vold. Fysisk vold går på slag, bitt, lugging, bruk av gjenstander som kan gi blåmerker eller andre merker. Fysisk vold kan være synlig og sånn sett oppdages og dokumentere. Psykisk vold er verbale og kanskje usagte krenkelser, nedvurdering, devaluering, isolering, latterliggjøring, bruk av kallenavn eller obskøne ord (f. Eks: fitte/hore).

Felles for både fysisk og psykisk vold er at volden ikke faktisk trenger å skje, det kan være nok at det trues med vold eller at volden skjer en gang eller noen få ganger. Denne trusselen om vold kalles latent vold. Hvis man truer om noen slik at den som trues ikke tør handle fritt, vissheten om at vold kanskje nok. Trusselen gir makt og kontroll til utøver. Mange voldsutøvere mener sånn sett at de ikke utøver vold. Heller ikke den utsatte mener at han er utsatt for vold – for volden er ikke synlig, den er bare potensiell. Barn som lever i latent vold i nære relasjoner balanser i dette. De kan bli veldig på vakt og vil alltid sanse potensiell fare. Den latente volden er alltid tilstede, som en stålkontroll over familien, over atmosfæren, i selve lufta barna puster inn i. Disse barna vil være veldig stressaktivert, de føler de må ta ansvar, forebygge, passe på, rydde. Alt for å slippe den potensielle volden de er truet med.

Andre kategorier vi kan bruke på vold:

- Økonomisk vold – ta opp lån i den andres navn, ikke la personer få disponere egen konto
- Materiell vold – Å kaste/ødelegge/ta gjenstander med intensjonen å sette den andre ut av spill
- Seksuell vold - Voldtekt, incest, provosere den andre slik at den andre til slutt gir sex for å få fred, trussel om samlivs-/kjærestebudd hvis man ikke får sex, presse til trekantsex, uønsket røff sex, nedverdiggende og ubekvemme handlinger

- Oppdragervold (som ikke skal aksepteres. Det er ikke lov.)
- Digital vold, mobbing og trakassering
- Æresrelatert vold - Æren må gjenopprettes – man anser det som sin plikt å bruke vold. Situasjonen er så skambelagt at det er ”legitimt” å bruke vold. Volden kan være fysisk og/eller psykisk, og kan for eksempel komme i form av utestengelse. Det er som om den utsatte ikke eksisterer for andre i familien eller fellesskapet.

Vold kan også oppstå mellom barn. Det er naturlig at det blir gnisninger mellom barn, og noen ganger fører gnisninger til vold. Som beskrevet ovenfor, dette kan være fysisk, psykisk eller latent vold. Noen barn både utsettes for, og utøver selv, vold mot andre. De vil oppleve samme følelse av krenkelse, frykt og ubehag. Å utøve vold kan være et smerteuttrykk. Uansett trenger barn som på en eller annen måte opplever vold at voksne går tett på og prøver å finne ut hva som ligger bak, og hvordan barnet kan få hjelp.

Når vi jobber med Link-samlingen om vold vil det kunne være historier som kommer opp, eller at du som lærer får grunn til å spørre elever direkte om vold. Noen tips i forkant av en slik samtale:

- Sjekk prosedyrene for hvordan din arbeidsplass håndterer avdekking av vold. Husk meldeplikten.
- Aldri love at du ikke skal fortelle videre. Om du har lovet noe og likevel sagt det videre, bør du fortelle hvorfor du gjorde det. Fortell hva som skal skjer videre. For eksempel at rektor kommer til å melde til barnevernet. Hold tett dialog med barnet i denne fasen. Det er ofte skremmende og utrygt for barn når slike hemmeligheter avdekkes.
- Vi har avvergeplikt. Hvis tjenestevei er at meldingen går gjennom rektor – og rektor ikke vil melde, har vi som voksne et selvstendig ansvar/plikt til å melde til barnevern/politi
- Sjekk ut på forhånd hvor du kan få hjelp!

Gjennomføring i klassen

Mål for samlingen

Målene for LINK

Å bidra til styrket selvbylde

Å bidra til opplevelse av tilhørighet

Å bidra til mestring

Kompetansemål for samlingen

Kunnskap: at elevene får kunnskap om voldens ulike ansikt, vold i nære relasjoner, vold i ungdomskulturen og vold som smerteuttrykk

Ferdighet: at elevene får handlingskompetanse til å melde fra om vold

Verdi: at elevene får reflektere over hvordan vi kan beskyttes oss mot vold

Innledningsritual

Start hver samling på samme måten. Spill gjerne musikk, tenn lys, pynt med blomster, håndhils på alle, eller gjør andre hyggelige ting. Poenget er å signalisere at dette er en link-time, og at link-timer er annerledes enn andre timer.

Dagens gullkorn

Alle forteller om en hyggelig ting de har opplevd siden sist samling. Husk at det er små og enkle hverdagsgledene vi er på jakt etter, ikke grense-sprengende happeninger.

Tema

Presentasjon av tema

Lærer presenterer dagens tema, helt kort. Si noen få setninger om hva samlingen skal handle om. Her kan man plukke ut noe av det som står i innledning til læreren. Innledningen skal bare spore elevene på tematikken og bør derfor ikke ta mer enn noen få minutter.

Husk å minne elevene om at hvis noen har behov for å snakke med noen etter samlingen, vil det bli mulighet for det. På krøll og kast-arket er det en rubrikk alle elevene skal fylle ut. Denne delen skal rives av og alle deltakerne leverer lappen til gruppeleder etter timen. Det er viktig at det ikke bare er de som trenger hjelp som leverer. Det ville være stigmatiserende. De som ikke trenger hjelp kan levere en "tom" lapp.

Forslag:

I dag er tema for Link-samlingen vold. Vold er der noen gjør noe med deg som du ikke ønsker. Eller hindrer deg å gjøre noe du ønsker. Vold er når noe gjør at du blir redd, og kan utøves ved å skremme, skade, smerte,

true eller krenke. Vold er når noen hindrer deg fordi de bare ønsker å gjøre det, eller når de bevisst sparker deg, biter deg, slår, klyper eller truer deg for å sette deg ut av spill eller gjøre deg redd. For å få respekt og makt.

Det er vanlig å dele opp i to typer vold. Fysisk vold går på slag, bitt, lugging, gjenstander, kan gi blåmerker eller andre merker. Psykisk vold er når vi sier stygge ting til andre, når vi truer, når vi latterliggjør andre, når vi stenger noen ute, når vi totalt overser noen. Så finnes det mange andre typer vold, seksuell vold, digital vold, æresrelatert vold.

Vi snakker om tema

Alternativ 1:

Bruk gjerne utarbeidet PowerPoint(PP) som utgangspunkt for samtale om temaet. Under PP-bildene fins det støttespørsmål du kan bruke i samtalen med elevene. Du kan også lage egne spørsmål, men det er viktig at spørsmålene er åpne. De skal legge til rette for refleksjon og felles undring og utforskning. Vi er ikke på jakt etter fasitsvar, men ønsker at barn/unge skal få satt ord på egne tanker, følelser og meninger.

Det ikke er et poeng å komme gjennom alle bildene. Hvis elevene har mye å snakke om til de første bildene, er det viktigere å bruke tid på disse, enn å avbryte og forte seg videre for å rekke alt.

Alternativ 2: velg en eller flere av disse videoene

Video 1

Vold i nære relasjoner er ikke alltid like lett å oppdage – Kvinne som lever i vold hjemme <https://vimeo.com/154037908>

Spørsmål:

Hvordan tror dere hun har det?
Hva synes dere om det han sier til henne?
Hvem kan hun snakke med for å få hjelp?

Video 2

Barn som opplever vold hjemme ser verden litt annerledes – Jente som lever med vold hjemme <https://vimeo.com/154037666>

Hvordan tror dere hun jenta har det hjemme?
Hva tenker dere om at foreldre krangler?
Hva tenker dere om at foreldrene til denne jenta dytter og slår hverandre?

Hvem kan denne jenta snakke med for å få hjelp?
Denne jenta har ikke fortalt om volden til noen. Hvorfor tror dere hun ikke sier det til noen?
Lærerne kranglet jo egentlig ikke, hvorfor tror dere hun oppfattet at de kranglet og sloss?
Hva kan lærerne gjøre når de ser denne jenta slå på vinduet?

Video 3

Sinna mann <https://vimeo.com/11461124>
Hvordan tror dere denne gutten har det?
Hva skjer med pappaen?
Hva kan voksne gjøre for å hjelpe denne gutten?

Vi jobber med tema. Velg, vrak og tilpass

Her kommer mange ulike oppgaver du som lærer kan velge mellom. Det er ikke meningen å gjøre alt som er foreslått. Velg de oppgavene som passer best for din gruppe og for deg som gruppeleder. Vi anbefaler likevel at du velger oppgaver som gjør det mulig å jobbe med temaet på ulike måter, både gjennom aktivitet og samhandling, lek og latter og ikke bare gjennom å snakke.

Oppgaver

Samhandlingsoppgaver i grupper.

Vi foreslår at alle gruppene får forskjellige oppgaver.

Oppgave 1: Fakta-jakt

Lag plakat: Hva er vold? Fakta-jakt

https://www.ung.no/IKKEGREIT/Kjærestevold/2814_Hva_er_vold.html

Oppgave 2: Tipsplakat

Hva kan jeg gjøre om en venn opplever vold hjemme?

Oppgave 3: Tipsplakat

Hvem kan hjelpe om jeg eller en venn opplever vold hjemme?

Oppgave 4:

Fargelegg seigmannen. Hvordan ser det ut inn jenta (i filmen) når foreldrene krangler og sloss?

Oppgave 5: Fakta-jakt

Hva er oppgavene til barnevernet og politiet når barn blir utsatt for vold?

<https://www.ung.no/vold/>

Oppgave 6: Miljø-plakat – kjøreregler for klassen

Hvordan vil vi ha det i vår klasse?

Oppgave 7: Tipsplakat

Hva kan voksne gjøre for å hindre vold?

Filosofiske spørsmål

- Hva kan vi gjøre for en venn som blir slått av en voksen?
- Hvordan kan vi få et klassemiljø uten vold?
- Kan vi se på noen om de opplever vold?
- Hva kan vi gjøre for å stoppe digital vold og digital mobbing?
- Hvis dere i løpet av neste året opplever vold, hvem ville dere snakket med?

Bare for gøy

Det er et poeng at alle skal le i løpet av en link-time, også når vi snakker om vanskelige ting, ja kanskje særlig da.

Stå på-kort.

Formål: Gi hverandre støtte

Utstyr: Pappkort

Elevene lager oppmuntringskort. På disse kan det stå f.eks: stå på, du er tapper, jeg støtter deg og lignende. Kortene deles ut ved passende anledninger.

Lille speil på veggen der

Formål: Øve sensitivitet for andres kroppsspråk. Trene på å lede og å la seg lede.

Utstyr: Ingenting

To og to elever står rett mot hverandre. En er et virkelig menneske, den andre skal være speibildet. Bevegelsene må være sene, for at speibildet skal rekke å følge med. En øvelse for å trene opp sensitivitet for andre menneskers kroppsspråk.

Ei rumpe i gulvet

Formål: Samarbeidstrening

Utstyr: Ingenting

Øvelsen er både gøy, og gir trening i samarbeid. Å vise empati handler om å aktivt gå inn i samspill med andre. Elevene deles inn i grupper på ca.4. Leder gir instruksjoner som gruppa skal følge. F.eks: en rygg, tre føtter og ei hånd i gulvet. Gruppa må bli enige i hvordan de skal løse det. Den gruppa som klarer det raskest får et poeng. Leder gir ny instruks.

Ener og toer

Formål: For gøy og for å øve på å samarbeide, og ikke stikke kjepper i hjulene for andre.

Utstyr: To erteposer eller baller i forskjellige farger. Elevene står i ring. Annenhver elev er ener og toer. En ener og toeren ved siden av hverandre har hver sin ball/ertepose. Det gjelds å sende gjenstanden sin rundt hele ringen tilbake til utgangspunktet så fort som mulig. Enere skal sende til enere og toere til toere. Lagene sender hver sin vei. Det er ikke lov og hindre det andre laget.

Hviskeleken

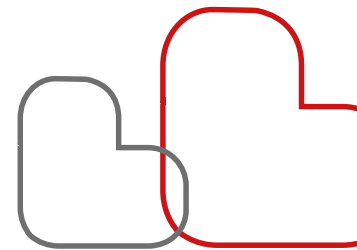
Formål: være lydhør for hva andre faktisk sier.

Utstyr: Ingenting

Mens vi står i ring kan vi også ta ei omgang med hviskeleken. En elev tenker ut ei kort setning han skal hviske i øret til sidemannen. Setningen skal hviskes fra den ene til den andre helt til den har gått rundt hele ringen. Når den kommer tilbake til utgangspunktet skal opphavsmannen fortelle hva han hørte, og etterpå hva han egentlig hadde sagt.

Boka mi

Vi anbefaler at alle elevene har hver sin bok som de bare bruker i link-timene. Denne boka bør se litt annerledes ut enn de vanlige arbeidsbøkene. Tanken er at elevene skal ha ett minne fra hver samling. De kan tegne og/eller skrive, lime inn bilder eller tekster, de kan også skrive hilsener til hverandre. Man kan for

eksempel be alle sende boka tre plasser til venstre, og be elevene skrive en hyggelig hilsen til den man har fått boka til. Bare fantasien setter grenser, men husk at arbeidet i boka skal være lystbetont og ikke bære preg av kontroll. Ingen skal oppleve å komme til kort.

- Tenk deg at en venn opplever vold hjemme. Hva kan du gjøre for å hjelpe.
- Lag en null-visjon for vold.

Vi anbefaler at læreren samler inn bøkene etter timen og oppbevarer dem på skolen. Dette er for å unngå at noen glemmer boka hjemme eller mister den. På den måten sikrer man at alle elevene kan få boka med seg som et hyggelig minne når de slutter på skolen. Dersom man bruker link gjennom mange år, kan boka bli en skatt full av gode minner.

Elevene lager overskrift VOLD i boka si. Velg en eller flere av oppgavene under.

- Skriv tre setninger om hva du kan gjøre for å beskytte deg mot vold.
- Under skriver de ned viktige telefonnummer de kan ringe for å få hjelp. De kan enten finne ut av det ved hjelp av Internett, eller læreren kan hjelpe.

Oppsummering

Som oppsummering anbefaler vi krøll-og-kast-oppgaven, eller velg tre ting.

Krøll-og-kast

Krøll-og-kast-oppgavene finner dere i opplegget for samlingen. Elevene skal svare på spørsmålene anonymt og krøller arket sammen. Spør så hvem som vil være dagens skyteskive. Vedkommende stiller seg opp med ryggen mot gruppa. Resten peprer skyteskiva med papirballene sine. Skyteskivas privilegium er at hun/han får lese opp noen av svarene, kanskje tre ark er passelig? Hvis det er populært å være skyteskive, er det viktig at dette går på omgang. Noen synes det er stas når deres svar blir lest opp og vil gjerne si det, andre vil helst ikke gi seg til kjenne. Begge deler er helt greit. Det er lov å komme med positive kommentarer til det som leses opp.

Tre ting

Alle noterer ned 3 ting de husker fra dagens samling, og 3 ting de har lært. Læreren ber noe lese hva de har skrevet. Elevene kan selv velge hva de vil dele.

Avslutningsritual

Avslutt alltid samlingene på samme måte. Ritualet skal være hyggelige og bidra til at elevene føler seg verdsatt. Et avslutningsritual kan være at alle elevene står i ring og sender klassebåndet i sirkelen mens man spiller et musikkstykke.

Klassebåndet lages ved at alle elever klipper til et tøyestykke på ca.50 cm. Hver elev får velge sitt tøyestykke. De kan eventuelt også få litt tid til å pynte det. Alle båndene knyttes så sammen til en sirkel. Vi foreslår at alle tøyestykkene legges i en haug, og så får en og en elev bind for øynene og trekker hvilket

tøyestykke som skal være det neste. På den måten blir rekkefølge og sammensetning tilfeldig. Fordelen med å knytte båndene i stedet for å sy, er at man kan gi rom til nye tøyestykker dersom gruppa får nye medlemmer.

Klassebåndet er et symbol på at alle hører til, at alle har en plass i fellesskapet. Vi er knyttet til hverandre. Derfor er vi avhengig av hverandre og vi velger å ta vare på hverandre. I gruppa skal alle ta plass, og alle skal gi plass. Båndet sirkulerer og binder oss sammen.

Læreren kan også stå i døra og dele ut stå-på-kort eller seigmenn til elevene mens de forlater samlingen.

*Stå-på-kort ligger under ekstramateriell.
De kan skrives ut og eventuelt lamineres.*

Krøll og kast oppgaven

Vold

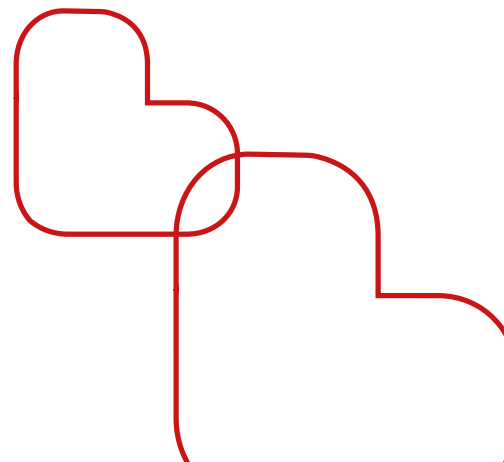
Svar på en eller flere oppgaver

1. Hva er vold? Gi noen eksempler.

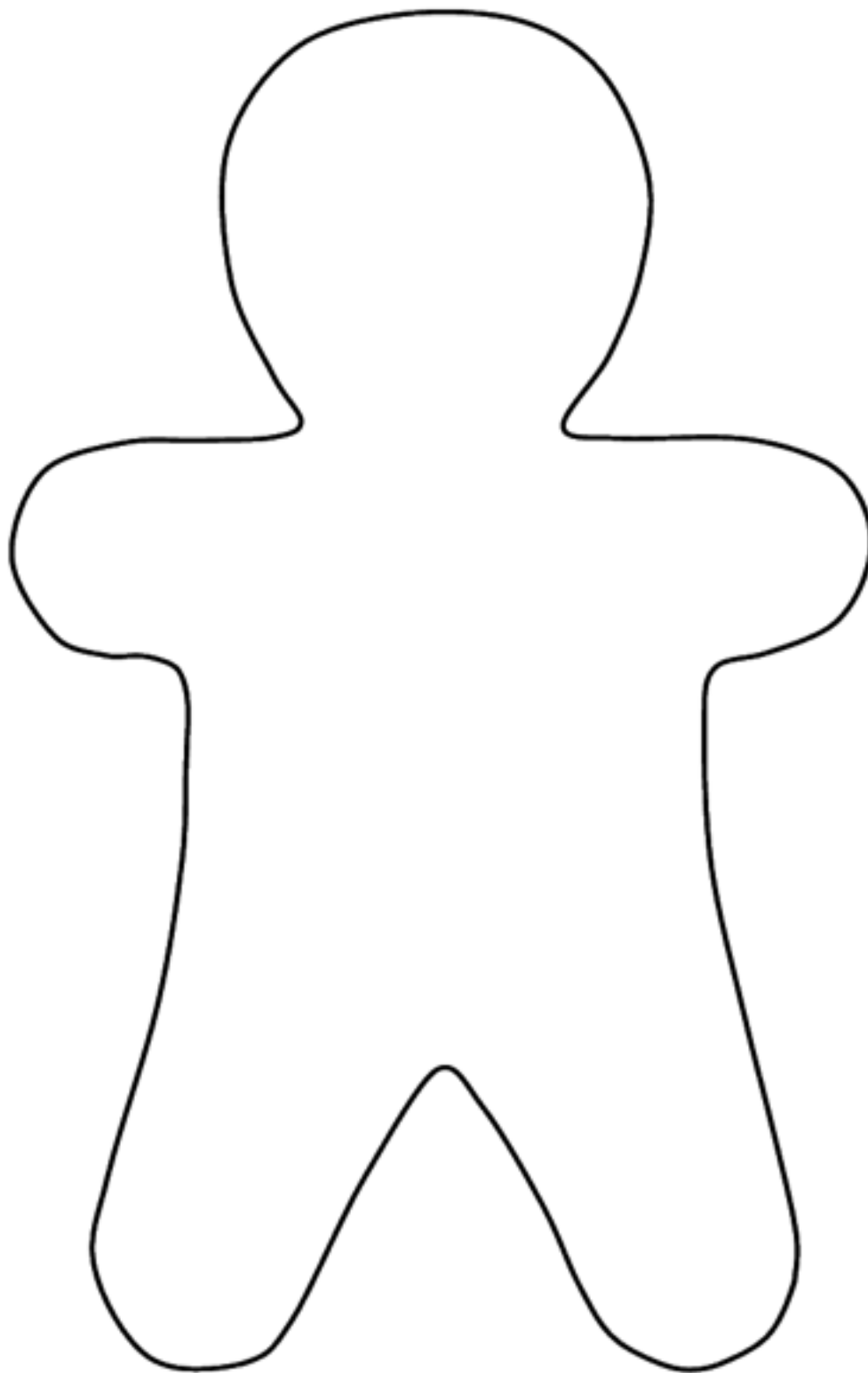
2. Hvordan kan jeg hjelpe en venn som opplever vold?

3. Hva kan lærere gjøre for å hindre vold?

4. Hvis jeg opplever vold, hvem vil jeg snakke med da?

Seigmannen

Noen å snakke med?

I dag har vi snakket om et tema som for noen kan være vanskelig eller leit. Dersom du ønsker å snakke med noen her på skolen, kan det være viktig å snakke med noen om det.

Kryss av nedenfor det som passer for deg!

Elev: _____

Trenger ikke å snakke med noen: _____

Trenger å snakke med noen: _____

Hvem ønsker du å snakke med: _____

